

รายงานผลการเข้าร่วมโครงการสัมมนาทางวิชาการ

เรื่อง “ความท้าทายของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs”

จัดโดย

แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

วันที่ 13 พฤษภาคม 2559

ผู้จัดทำ

อาจารย์ ดร. พิมพ์กา ประเสริฐศิลป์

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รายงานการเข้าร่วมโครงการสัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง “ความท้าทายของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs”
แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1. ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

ชื่อ ดร. พิมพ์กา ประเสริฐศิลป์

ตำแหน่ง อาจารย์

สังกัด สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โทร. 8276

ไปเข้าร่วม โครงการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง ความท้าทายของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน
MOOCs

ณ ห้องประชุม 148 อาคารสัมมนา 2

วันที่ 13 พฤษภาคม 2559 เวลา 08:30 – 16:30 น. รวมระยะเวลา 1 วัน

2. รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกอบรม

2.1 หัวข้อเรื่อง ความท้าทายของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs

2.2 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม จำนวน 60 คน คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจ จาก
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยอื่นๆ ทั่วประเทศ

2.3 วิธีการฝึกอบรม

- จัดโปรแกรมการสัมมนาโดยแบ่งเนื้อหา เป็น 3 หัวข้อหลัก ดังนี้

1) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs

โดยวิทยากร: รองศาสตราจารย์ ดร. กมลรัฐ อินทรทัศน์

อาจารย์ ดร. ทัดทอง พรหมณี

อาจารย์ ดร. นุติ หนูโพธิ์เงิน

Ms. Sara Gabai

ผู้ดำเนินรายการ: รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ วิภาวิน

- 2) MOOCs Platforms เพื่อรายวิชาความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ
โดยวิทยากร: คุณสรกฤษ พุทธานนทชัย
ผู้ดำเนินรายการ: อาจารย์ ดร.ทัตทอง พรหมณี
- 3) กระบวนการพัฒนารายวิชาความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs
โดยวิทยากร: อาจารย์วิฑูรย์ วงษ์อำมตย์
อาจารย์ ดร.สุชาติ แสนพิช
ผู้ดำเนินรายการ: อาจารย์วรรัชชล ณรงค์ศักดิ์สกุล

2.4 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

- 1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการสัมมนามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความท้าทายของการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs
- 2) เพื่อให้ผู้เข้ารับการสัมมนาได้แนวทางการออกแบบ MOOCs เพื่อการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ

2.5 สรุปเนื้อหาสาระจากการฝึกอบรม

เนื้อหาสาระที่ได้จากการเข้าร่วมการสัมมนา 1 วัน (13 พฤษภาคม 2559) สามารถจำแนกได้ 3 หัวข้อหลัก ดังนี้

- 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ MOOCs
- 2) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy)
- 3) กระบวนการพัฒนารายวิชาความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs

รายละเอียด

(1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ MOOCs

ความหมายของ MOOC

Massive Open Online Course (MOOC) เป็นรายวิชาการเรียนรู้เสรีสำหรับมหาชน เป็นพัฒนาการใหม่ของ e-learning และการศึกษาทางไกลแบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายที่ได้รับความนิยมจากผู้เรียนและนักการศึกษา MOOC จึงเป็นการเรียนการสอนออนไลน์รูปแบบหนึ่งที่ถูกออกแบบมาเพื่อผู้เรียนจำนวนมาก อนุญาตให้ผู้เรียนที่สนใจลงทะเบียนเรียนได้ จากที่ใดก็ได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เนื้อหาของ MOOC ประกอบด้วยบทเรียนในวิดีโอสั้นๆ แบบทดสอบความเข้าใจในเนื้อหา และการสนทนาออนไลน์ ซึ่งผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือขอคำแนะนำในระหว่างการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

ลักษณะสำคัญของ MOOC มี 3 ประการ คือ

1. เป็นรายวิชาที่เปิดเสรีให้ผู้เรียนจำนวนมากได้ (Massiveness) จะเห็นได้จากสถิติการสมัครเข้าเรียนใน MOOC providers มากกว่าล้านคน และตัวอย่างของการเปิดรายวิชาปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งมีผู้สมัครเรียนในรายวิชานั้นมากกว่า 160,000 คน
2. ใช้ระบบเปิด (Openness) MOOC เน้นระบบเปิดแบบเสรี ตั้งแต่ซอฟต์แวร์ที่เป็น open source การลงทะเบียน การประเมินผล การสื่อสาร การแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้ ล้วนแต่ใช้ระบบเปิดโดยเสรี
3. ใช้ปรัชญาการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) รูปแบบใหม่ที่เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลเครือข่ายระหว่างกัน เพื่อสร้างทักษะองค์ความรู้ที่เรียกว่า ปรัชญาการเชื่อมโยง ซึ่งปรัชญาดังกล่าวจะตั้งอยู่บนหลักแนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้และองค์ความรู้เกิดจากพลังทางความคิดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของ MOOC มีองค์ประกอบ ดังนี้

MOOC characteristic	Pedagogical benefits
Online mode delivery	Efficacy of online learning
Online quizzes and assessments	Retrieval learning
Short videos and quizzes	Mastery learning
Peer and self-assessment	Enhanced learning through this assessment
Short videos	Enhanced attention and focus
Online forums	Peer assistance, out-of-band learning

ประเภทของ MOOC

1. eMOOC ย่อมาจาก Connectivist MOOCs หรือ Network-based MOOC เป็นรูปแบบที่เชื่อมโยงโดยใช้เครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเนื้อหาที่มีอยู่ในเครือข่าย เช่น Blog, Facebook, Twitter ใช้หลักการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงที่เรียกว่า Connectivism theory of learning
2. xMooc หรือ Content-based MOOC เป็นรูปแบบที่เน้นการสร้างเนื้อหาโดยใช้สื่อเพื่อความเข้าใจในเนื้อหาที่ช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจร่วมกัน ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ได้แก่ หลักสูตรของ Coursera, Udacity และ edX

(2) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Media and Information Literacy: MIL)

การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL) ทำให้มนุษย์พัฒนาความสามารถหลักๆเพิ่มมากขึ้น 5 ประการ คือ 5Cs ได้แก่

1. ความเข้าใจ (Comprehension)
2. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)
3. การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
4. การตระหนักถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Cross-Cultural Awareness)
5. ความเป็นพลเมือง (Citizenship)

หลักการสำคัญของ MIL

MIL ประกอบด้วยหลักการของ ML และ IL ซึ่งมีหลักการสำคัญๆ ร่วมกันที่สามารถนำไปใช้ได้ร่วมกัน และใช้ได้กับสื่อและสารสนเทศเกือบทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อ หรือแหล่งสารสนเทศจากแหล่งใดๆ ก็ตาม เช่น จากสื่อกระแสหลัก ซึ่งได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อภาพยนตร์ สื่อโฆษณา และสื่อใหม่ ประเภทต่างๆ อันได้แก่ สื่อดิจิทัล สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อเกมคอมพิวเตอร์ สื่อโทรศัพท์มือถือ และสื่อเครือข่ายสังคมต่างๆ

ตัวอย่างหลักการสำคัญๆ ของ ML และ IL ดังเช่น

1. องค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับ ML ที่จะต้องศึกษาหรือพิจารณา คือ
 - 1) ผู้ประกอบการสื่อ (Media Agencies)
 - 2) ประเภทของสื่อ (Media Categories)
 - 3) เทคโนโลยีของสื่อ (Media Technologies)
 - 4) การนำเสนอของสื่อ (Media Representations)
 - 5) ผู้เป็ตรับสื่อ (Media Audiences)
 - 6) ภาษาของสื่อ (Media Languages)
2. องค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับ IL (Information Literacy) ที่จะต้องศึกษาหรือพิจารณา คือ
 - 1) ความตระหนักในความต้องการสารสนเทศนั้นๆ (Recognize information needs)
 - 2) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งของสารสนเทศนั้นๆ และรวมทั้งความสามารถในการประเมินคุณภาพ หรือความน่าเชื่อถือของสารนั้นๆ ได้ (Locate and evaluate the quality of information)
 - 3) ความสามารถในการจัดเก็บ และการสืบค้นแหล่งสารสนเทศตามที่ต้องการ (Store and retrieve information)

4) ความสามารถในการใช้สื่อและสารอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมนั้นๆ (Make effective and ethical use of information)

5) ความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศนั้นๆ และรวมทั้งความสามารถในการสื่อสารสารสนเทศ หรือความรู้นั้นๆ ตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ (Apply information to create and communicate knowledge)

(3) กระบวนการพัฒนารายวิชาการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs

ความแตกต่างระหว่าง MOOCs และ E-Learning

1. รองรับผู้สอนที่กว้างและขนาดใหญ่ / เน้นเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย ให้การเรียนรู้เฉพาะด้าน เฉพาะในโรงเรียน
2. เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการส่งข้อความเตือน / ยังไม่ค่อยมีเท่าไร
3. ปัจจุบัน ไม่ค่อยแตกต่างเท่าไรแล้ว

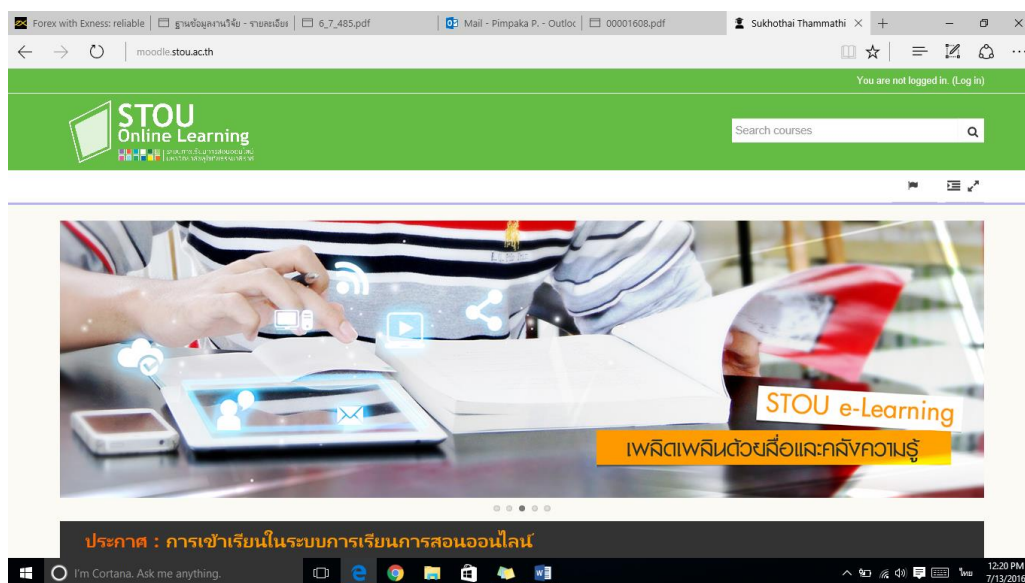
MOOCs มีองค์ประกอบสำคัญที่ควรคำนึงถึง 2 ส่วน

1. การออกแบบและสร้างสื่อ

สื่อการสอนที่ใช้จะต้องครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการสอน และมีการจัดกลุ่ม/โครงสร้างของเนื้อหา โดยเรียงลำดับการนำเสนอและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สื่อการสอนมีหลายชนิด ได้แก่ คลิปเสียง คลิปวิดีโอ ภาพและกราฟิก (สามารถทำ infographic ได้จากเว็บ piktochart.com)

2. การจัดการเรียนการสอน

เนื้อหา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และแบบทดสอบ ควรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สอดคล้องกัน และควรคำนึงถึงความยาวของเนื้อหาด้วย ถ้าเนื้อหาเยอะมา อาจตัดเนื้อหาโดยให้เน้นหรือย่อเนื้อหาให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาควรจะสั้น กระชับ ชัดเจน ความยาวของเนื้อหานั้น ควรสั้นเพียงพอที่จะ อธิบายเนื้อหาสาระ ยาวเพียงพอที่จะดูแล้วไม่เบื่อ โดยทั่วไปประมาณ 3-8 นาที วัตถุประสงค์ควรระบุให้ ชัดเจน จะทำให้เนื้อหาชัดเจนขึ้น

ภาพที่ 1: เว็บไซต์ที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ MOOC (Moodle.stou.ac.th)

ภาพที่ 2: วิทยากรบรรยาย เรื่อง “กระบวนการพัฒนารายวิชาความรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศผ่าน MOOCs”

3. ประโยชน์ที่ได้รับ

3.1 ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมโครงการสัมมนาได้รับ

- 1) ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs
- 2) มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs
- 3) ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อันจะเป็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในการสร้างบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs
- 4) ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยต่างมหาวิทยาลัย

3.2 ประโยชน์ที่มหาวิทยาลัยได้รับ

- 1) บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความรู้เกี่ยวกับสอนออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs
- 2) เป็นแรงผลักดันให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย เกิดความสนใจในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs

4. ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การสร้างบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs” ให้กับคณาจารย์และผู้สนใจ โดยเน้นการใช้โปรแกรมประยุกต์ในการสร้างบทเรียน ตลอดจนแนะนำการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ เพื่อชี้แนวทางปฏิบัติและยกตัวอย่างบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs ที่ใช้ในปัจจุบันและประสบผลสำเร็จ

คำชี้แจงการใช้เอกสาร:

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความสนใจศึกษาเอกสารเผยแพร่ความรู้ (KM) ของสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มสธ. ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์เชิงวิชาการในวงกว้าง ทั้งนี้หากท่านนำข้อมูลจากเอกสารนี้ไปใช้ ขอให้อ้างอิงแหล่งที่มาจากเราด้วย พร้อมทั้งแจ้งให้เราทราบแหล่งที่ท่านนำไปอ้างอิง โดยแจ้งทางอีเมลมาที่ stoffice@stou.ac.th เพื่อประโยชน์ในการบูรณาการข้อมูลร่วมกัน